

STRESZCZENIE

Czasopisma ewangelickie w Polsce po 1989 roku

Praca przedstawia zjawisko dynamicznego rozwoju prasy ewangelickiej, rozumianej tu głównie jako prasa środowiska luterńskiego, jaki został zapoczątkowany w wyniku transformacji ustrojowej w 1989 r. Niewielka liczebnie, tzn. licząca ok. 80 000 osób społeczność polskich ewangelików, której działalność prasowa w okresie PRL była limitowana, ograniczona do dwóch tytułów, podjęła wyzwanie i w stosunkowo krótkim czasie stworzyła kilkanaście znaczących czasopism, wiele z nich o charakterze nie tylko religijnym, ale także społeczno-kulturalnym lub i naukowym. Wszystkie ukazywały się nieprzerwanie przynajmniej przez kilka lat, a niektóre lat kilkanaście. W pracy przedstawiono rolę kultury ewangelickiej i duchowości protestanckiej, w tym kultury Słowa, która w korzystnych warunkach zaowocowała rozwojem czasopiśmiennictwa. Badaniem objęto lata dynamicznego rozwoju ewangelickich czasopism: 1989-2014, kiedy to rozkwit przeżywała większość ewangelickich tytułów prasowych.

W dysertacji na tle historii ewangelicyzmu ukazano zmiany, jakie nastąpiły w rozwoju i typologii czasopiśmiennictwa, odtworzono dynamikę rozwoju, mapę prasy, przedstawiono wydawców i redaktorów czasopism. Dokonano analizy zawartości i częściowo także treści ukazujących się tytułów, a na tej podstawie ustalono typologię i funkcje badanych periodyków. Ze szczególną uwagą, oprócz periodyków wydawanych pod patronatem Kościoła, omówiono niezależne inicjatywy prasowe świeckich ewangelików, często tytuły o charakterze międzywyznaniowym, współtworzące kulturę wspólnot chrześcijańskich. Zaprezentowano formy dystrybucji czasopism, zwłaszcza kolportaż parafialny, reklamę i promocję wybranych tytułów, a także formy komunikowania się - dialog, jaki wydawcy toczyli z czytelnikami i odbiór czasopism przez samych czytelników. Określono funkcje czasopism, a także rolę, jaką pełniły czasopisma dla żyjącej w rozproszeniu społeczności oraz dla współczesnej kultury. Ukazano również formy obecności i dostępności prasy ewangelickiej w świeckich bibliotekach, księgarniach oraz w Internecie, a w przypadku starszych tytułów, coraz częściej, w archiwach cyfrowych. Na koniec podjęto próbę porównania zjawiska ze znanym zjawiskiem rozkwitu prasy katolickiej. Wskazano również, że wraz ze zmianą pokoleniową i rozwojem Internetu rola prasy, w tym prasy tworzonej przez społeczne i

kulturalne środowisko ewangelickie i do tego środowiska adresowanej j, stopniowo zaczęła się zmniejszać, na rzecz małych, środowiskowych, bliskich czytelnikowi biuletynów lokalnych.

Słowa kluczowe: czasopisma ewangelickie w Polsce, Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP, protestantyzm, prasa polska po 1989 roku

SUMMARY

The Lutheran Periodicals in Poland after 1989

The work presents the phenomenon of the dynamic development of the Evangelical press, understood here mainly as the press of the Lutheran community, which was initiated as a result of the political transformation in 1989. Small in number, i.e. about 80,000 people, the community of Polish Evangelicals, whose press activity during the Polish People's Republic was limited to two press titles, accepted the challenge and in a relatively short time created a dozen or so significant magazines, many of them, not only religious, but also socio-cultural or scientific ones. All of them were published continuously for at least a few years and some for a dozen or so years. The paper presents the role of Lutheran culture and Protestant spirituality, including the culture of the Word, which in favorable conditions resulted in the development of periodicals. The research covered the years of dynamic development of evangelical periodicals: 1989-2014 when most of the Lutheran press titles flourished.

The dissertation on the background of the history of Lutheranism indicates the changes that have occurred in the development and typology of confessional periodicals the dynamics of development and a map of the press. The publishers and editors of journals are presented. There has been conducted the analysis of the press content, and on this basis the typology and functions of the considered periodicals were established. Apart from the periodicals published under the patronage of the Church, the authors discussed the independent press initiatives of secular evangelicals, often interfaith titles that contribute to the culture of Christian communities. The forms of distribution of magazines were presented especially parish distribution, advertising and promotion of selected titles, as well as forms of communication - the dialogue between publishers and their readers and the reception of magazines by the readers themselves. The functions of magazines were defined, as well as the role of magazines for a community living in a dispersed life and for contemporary culture. It also showed the forms of presence and availability of the Lutheran press in secular libraries, bookstores and on the Internet and in the case of more historic titles more and more often in electronic archives. Ultimately, an attempt was established to compare the phenomenon with the familiar phenomenon of the heyday of the Catholic press. It was also indicated that with the generational change and the development of the Internet, the role of the press, including the press created by the social and cultural evangelical environment and addressed to

this environment, gradually began to decline, in favor of small environmental local newsletters close to the reader.

Keywords: Lutheran periodicals in Poland, the Evangelical Church of the Augsburg Confession in Poland, Protestantism, Polish press after 1989